

KULE
KİTAP

OSMANLI'YA ÜÇÜNCÜ PENCEREDEN BAKMAK SERİSİ-2

SULTANIN ADAMLARI

(1451-1512)

Murat Yıldız – Hüseyin Özdemir

Kule Kitap®

www.kulekitap.com

kitap@matbumedya.com

0850 304 22 03

Yayıncı Sertifika No 28740

Genel Müdür: Emrah Çelik

İşletme Koordinatörü: Muhammed Yurt

Yayın Yönetmeni: Murat Şereföğlü

Editör: Dr. Hakan Özkütükçü

Son Okuma: Dr. Hakan Özkütükçü

Mizanpaj Tasarım: Emir Tali

Kapak Tasarım: Efe Bozkurt

1. Basım, İstanbul, Nisan 2025

ISBN: 978-625-6086-52-4 (2.c)

ISBN Takım Numarası: 978-625-6086-50-0 (Tk)

Matbu Ajans / İstanbul

Matbaa Sertifika No: 48138

"Kule Kitap Yayınevi tarafından baskıya hazırlanan eserlerin hukuki sorumluluğu tamamen yazara aittir."

OSMANLI'YA ÜÇÜNCÜ PENCEREDEN BAKMAK SERİSİ-2

SULTANIN ADAMLARI

(1451-1512)

Murat Yıldız – Hüseyin Özdemir

İÇİNDEKİLER

KULE KİTAP YAYINEVİNİN YAYIN ESASLARI	9
ÖN SÖZ	15
YAKILARAK ÖLDÜRÜLMELERİNE HÜKÜM VERDİM	
<i>Hurûfîlere Reva Görülen Feci Son</i>	19
BİR SIĞIR GÖNÜ KADAR YER İSTİYORUM	
<i>İstanbul'un Fethiyle İlgili Bir Türk Efsanesi</i>	25
NEREDEN GELDİM İSTANBUL'A	
<i>Zorla Yerleştirildikleri Evlerden Bir de Kira İstenince</i>	40
ÖYLEYSE BU KALEYİ DE KILICINLA AL	
<i>İstanbul'un Fatibi Belgrad'da Canını Zor Kurtardı</i>	47
EY GAZİLER, NE DURURSUZ YAĞMADIR!	
<i>Kale Kuşatmalarında Sibirli Formül</i>	59
SEN ANCAK DENİZDEN BİR DAMLA ALDIN	
<i>Turahanoğlu Ömer Bey'in, Devletine Sadakati</i>	76
MAHMUD SENİ AHİRET SULTANI EYLEDİM	
<i>Kolay Harcanan Nadide Bir Cevher: Veli Mahmud Paşa</i>	79
KURUYAN OT YEŞERMEZ KESİLEN BAŞ TEKRAR BİTMEZ	
<i>Dizdarın Dikkati Tatar Hanımı Celladın Elinden Kurtardı</i>	113
EĞİTMEK İÇİN ONA VURDUM	
<i>Molla Gürani'nin Fatih'e İlk Dersi</i>	118
İŞTE ASRIMIZIN İMAM-I ÂZAMI	
<i>Fatih Bile Ona Hayran: Molla Hüsrev</i>	127

SENİ KÜÇÜMSEYENLER HİZMETÇİN OLACAK	
<i>Bilginin Çileli Yolunu Parıltılı Hayata Tercih Eden Hocazade</i>	133
BEN İDDİANA DEĞİL, DELİLLERİNE İTİRAZ EDİYORUM	
<i>Yedi Gün Süren Bilimsel Tartışma</i>	149
AVUÇ ÖPTÜRMENİN ANLAMI NE OLA Kİ?	
<i>Molla Hüseyin'in Nicedir Beklediği Tayin</i>	153
HANİ SANA KİTABINI İTHAF EDEN KİŞİ Mİ?	
<i>İlim Öğruna Bir Deri Bir Kemik Kalan Bilge: Hayali</i>	157
BU MEMLEKETLER PADİŞAHIMIZA LAZIM OLMUŞTUR	
<i>Hanedanlarda Vefa Olur mu?.....</i>	162
NE YEMİNİNİ BOZDU NE ŞARAP SEFASINDAN OLDU	
<i>İçmeden Sarhoş Olan Şair: Melihî</i>	167
HARCINA ZULÜM KARIŞAN BİNADAN	
HAYIR MI UMULUR?	
<i>Padişahların Etrafını İş Takipçisi Bezirgân Tayfası Sarmış... ..</i>	177
RESM-İ KADİMDİR, ŞEHZADELER DAVA-YI TAHT EDER	
<i>Vatan Hasretiyle Ölen Şehzade</i>	180
MADDEM ÖLDÜRECEKTİN NEDEN ŞARAP İÇİRDİN?	
<i>II. Bâyezid'in Gedik Ahmed Paşa'yı Ölümüne Götüren Kını.....</i>	211
EĞER PADİŞAH OLURSAM	
<i>El Konulan Vakıflar Hakkında II. Bâyezid'in Sözünü Tutması.....</i>	220
NİCEDİR İZİNİ SÜRERİM, SENİN HASMINIM ÇÜNKÜ	
<i>Bir Gazi'nin Macar Elçisinden Aldığı İntikam.....</i>	225
KIYAMET Mİ KOPTU?	
<i>Yıldırım Düşen Güngörmez Kilisesi Civarındaki Can Pazarı</i>	230
NAMAZ, HZ. ALİ'NİN KILDIĞIDIR;	
BİZİMKİSİ İSE OTURUP KALKMAKTIR	
<i>İnanç Müfettişlerinin Kurbanı: Molla Lütfi.....</i>	233

ARTIK BENİM ÜLKEMDE DURMASIN

Dobralığından Dolayı Başı Dertten Kurtulamayan Bilgin:

Hatibzade 247

İKLİME MEYDAN OKUMANIN SONU

Malkoçoğlu Derler Bir Yiğit..... 253

ARALARI NİÇİN BOZULDU?

Hediyelere El Koymak İyi Komşulukla Bağdaşmaz..... 265

MEMLÜKLER Mİ? ONLAR DA KİM?

Hersekzade Ahmed Paşa'nın Başına İş Açan Gururu..... 271

CEM SULTAN'IN KIZINI BANA VERİN

SORUNU HALLEDEYİM

Memlüklü Komutanın Osmanlıya Damat Olma Hayali 280

AH OKLARINA SİPER OLAN VEZİR

Mesih Paşa'nın Talibsiz Ölümü..... 284

AKDENİZ ONDAN SORULUR

İki Hasım Denizci Karşı Karşıya.... 288

İSTANBUL'UN SARSICI GERÇEĞİ: DEPREM

SANCAKBEYLİĞİNİ DE SALTANATI DA İSTEMİYORUM

Babasına Küsüp Ülkeyi Terk Eden Şebzade 295

KAYNAKÇA 301

KULE KİTAP YAYINEVİNİN YAYIN ESASLARI

Kule Kitap:

Sağlam yapıları ve uzun ömürleriyle bilinen kuleler gibi üzerinde yükseldiği entelektüel ve sanatsal değerlerle zamanın yıpratıcılığına direnen, geçmiş ile gelecek arasında kurduğu bağla yarınlar zengin bir miras bırakmayı hedefleyen bir yayinevidir.

Klasikten moderne uzanan kültür vadisinde, okuyucularına zihinsel olarak daha yüksek bir bakış açısı ve estetik beğeni kazandıracak fikir ve sanat eserlerini yayımlamayı amaçlar.

İlkeli yayıncılık anlayışıyla, Anayasa'da belirtilen Türkiye Cumhuriyeti'nin temel niteliklerine ve toplumun değerlerine bağlı kalacak, hiçbir ideolojinin veya politik düşüncenin hizmetinde olmayacaktır.

Bünyesine katacağı eserleri seçerken bunların kendinden sonrakilere kılavuzluk edebilecek, ilham verebilecek, içerikleriyle özgün, dil ve anlatımıyla yüksek kalitede olmasına dikkat edecektir.

Ticari kaygılardan ziyade edebî, sanatsal veya bilimsel değere göre toplumun genel yararına uygun, eğitici, bilgilendirici ve estetik değer taşıyan eserlerin seçilmesine özen gösterecektir.

Farklı bakış açılarına, kültürlere ve dillere yer verecek zengin bir yayın portföyüyle eser çeşitliliğini artırırken bu eserleri ait oldukları kültürde de nitelikleriyle öne çıkmış seçkin eserler arasından seçecektir.

Yayımlayacağı eserlerin her safhasını akademik bir titizlikle takip edecek; dil bilgisi, yazım kuralları, tutarlılık ve anlam bütünlüğü gibi

konularda sıkı bir editoryal süreçten geçmesini sağlarken Türk Dil Kurumunun Yazım Kılavuzu'nda belirtilen esaslar çerçevesinde hareket edecektir. (Tarih konulu eserlerde, özellikle Arap harfli kaynaklarla yapılacak çalışmalarla uyumlu olması açısından, özel isimlerin yazımında ait olduğu dildeki yazılışı esas alınacaktır.)

Yazarlardan intihal ve etik ihlali yapmadıklarına dair yazılı beyan alacak, fikri mülkiyet hakları konusunda hassasiyet gösterecektir.

Her kitabı bir miras olarak yarınlarımıza emanet ederken sıradan kitaplardan ziyade derinlik ve anlam arayan okurlarını entelektüel bir zirve yolculuğuna davet ediyor.

Faydalı olmak dileğiyle...

Murat Yıldız: 1975'te Ardahan'da doğan yazar; ilk ve ortaokulu Ardahan'da, liseyi ise İstanbul'da okudu. 1997'de Marmara Üniversitesi Tarih Öğretmenliği Bölümünde lisans, 2000'de aynı Üniversitenin Türkiyat Araştırmaları Enstitüsünde master ve 2008'de doktora eğitimini tamamladı. 2012'de doçentlik ünvanını alan yazarın ulusal ve uluslararası dergilerde yayımlanmış birçok makalesi, yine ulusal ve uluslararası sempozyumlarda sunulmuş bildiri-leri bulunmaktadır. Evli ve iki çocuk babası olan yazar İngilizce bilmektedir. Çalışmalarını Osmanlı devlet teşkilâtı ve vakıf sistemi üzerinde yoğunlaştıran yazarın yayımlanmış eserleri şunlardır:

1. Murat Yıldız, *Osmanlı Vakıf Medeniyetinde Bir Veziriazam Hayratı: Amcazade Hüseyin Paşa Vakfı*, Bayrak, İstanbul 2011.
2. Murat Yıldız, *Bahçivanlıktan Saray Muhafızlığına: Bostancı Ocağı*, Yitık Hazine, İstanbul 2011.
3. Murat Yıldız, *Balkanlar'daki Osmanlı Vakıf Mirasından Amca Hasan Ağa Vakfı*, Rağbet, İstanbul 2012.
4. *Celalzâde'nin Rodos Fetih-nâmesi (İnceleme-metin)*, haz. Murat Yıldız, Libra, İstanbul 2013.
5. *Rodostô'dan Süleymanpaşa'ya Tekirdağ: Uluslararası Tekirdağ Tarihi Sempozyumu Bildirileri: 26-27 Mart 2015*, ed. Murat Yıldız, Kitabevi, İstanbul 2016.
6. *Arşiv Belgelerine Göre XVII-XX. Yüzyıllarda Tekirdağ'da Ekonomik Hayat*, haz. Murat Yıldız-Nuran Koltuk, Kitabevi, İstanbul 2016.
7. Murat Yıldız, *Bir Saray Görevlisinin Hayratı: Baltacı Mahmud Ağa Vakfı*, Libra, İstanbul 2020.
8. Murat Yıldız, Hüseyin Özdemir, *Hamaset ve Nefretten Uzak Osmanlı'ya Üçüncü Pencereden Bakmak (1299-1451)*, Kule Kitap, İstanbul, 2022.
9. Murat Yıldız, *Aile İçı Rekabetin Odağında Bir Vakfın Hikâyesi: Sarıca Paşa ve Umur Bey Vakfı*, Timaş Akademi, İstanbul 2022.
10. Murat Yıldız, Hüseyin Özdemir, *Osmanlı'ya Üçüncü Pencereden Bakmak: İmparatorlukta Olaylar ve İnsan Manzaraları (1451-1512)*, Kule Kitap, İstanbul, 2022.
11. Murat Yıldız, Hüseyin Özdemir, *Osmanlı'ya Üçüncü Pencereden Bakmak: Zirvedeki Yalnızlık (1512-1566)*, Kule Kitap, İstanbul, 2024.

Hüseyin Özdemir: 1974'te İstanbul-Kâğıthane'de doğmuştur, aslen Karlıdır (Selim ilçesi-Çıplaklı köyü). İlk ve ortaöğrenimini İstanbul'da tamamladıktan sonra Marmara Üniversitesi Tarih Öğretmenliği Bölümünü bitirmiştir. 1998 yılında Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde Afyon-İhsaniye ilçesine bağlı Döğer kasabasında başladığı öğretmenlik görevini, -2002 yılından itibaren İstanbul'un muhtelif okullarında- 18 yıl boyunca sürdürmüştür. 2015 yılında Marmara Üniversitesi Orta Doğu ve İslam Ülkeleri Araştırmaları Enstitüsü Ortadoğu Siyasi Tarihi ve İlişkileri Anabilim Dalından *Babanzâde İsmail Hakkı Bey'in Meşrûtiyet Düşüncesi* adlı yüksek lisans tezi ile mezun olmuştur. Evli ve bir kız babası olup yazarlık ve musahhihlik ile hayatını sürdürmektedir. Yazarın yayımlanmış eserleri şunlardır:

1. Hüseyin Özdemir, *Gölgeye Son Hitap*, İver Yayınları, İstanbul, 2010.
2. Hüseyin Özdemir, *Demokrasi Tarihimizde İttihad ve Terakkili Yıllar-Babanzâde İsmail Hakkı Bey'in Penceresinden*, Ötüken, İstanbul, 2016.
3. Hüseyin Özdemir, *Mitolojiden Tarihe Seçme Hikâyeler*, Ötüken, İstanbul, 2018.
4. Ali Reşad-İsmail Hakkı, *Bismarck Hususî ve Siyasi Hayatı*, haz. Hüseyin Özdemir, Ötüken, İstanbul, 2018.
5. Uğurhan Karaarslan-Hüseyin Özdemir, *Çift Başlı Kartalın Hikâyesi-Selçuklular 1*, Historia, İstanbul, 2018.
6. Babanzade İsmail Hakkı, *Tanin Yazıları*, C. I-II, haz. Hüseyin Özdemir, Ötüken, İstanbul, 2020.
7. Süleyman Nazif, *Batarya ile Ateş*, haz. Hüseyin Özdemir, Ötüken, İstanbul, 2021.
8. Süleyman Nazif, *Çal Çoban Çal*, haz. Hüseyin Özdemir, Ötüken, İstanbul, 2021.
9. Murat Yıldız, Hüseyin Özdemir, *Hamaset ve Nefretten Uzak Osmanlı'ya Üçüncü Pencereden Bakmak (1299-1451)*, Kule Kitap, İstanbul, 2022.
10. Süleyman Nazif, *Fırâk-ı İrâk*, haz. Hüseyin Özdemir, Ötüken, İstanbul, 2022.
11. Murat Yıldız, Hüseyin Özdemir, *Osmanlı'ya Üçüncü Pencereden Bakmak: İmparatorlukta Olaylar ve İnsan Manzaraları (1451-1512)*, Kule Kitap, İstanbul, 2022.
12. Murat Yıldız, Hüseyin Özdemir, *Osmanlı'ya Üçüncü Pencereden Bakmak: Zirvedeki Yalnızlık (1512-1566)*, Kule Kitap, İstanbul, 2024.
13. Hüseyin Özdemir, Uğurhan Karaarslan, *Çift Başlı Kartalın Hikâyesi: Selçuklular*, 1-2-3, Kule Kitap, İstanbul, 2024.

14. Hüseyin Özdemir, *Yanlıı Duymuşsun*, Kule Kitap, İstanbul, 2024.
15. Süleyman Nazif, *Bahriyelilere Mektup-El-Cezire Mektupları-Çalınmış Ülke*, haz. Hüseyin Özdemir, Kule Kitap, İstanbul, 2024.
16. Süleyman Nazif, *Mâlûmu İlâm-Boş Herif-Lütfi Fikri Bey'e Cevap-İmana Tasallut (Şapka Meselesi)*, haz. Hüseyin Özdemir, Kule Kitap, İstanbul, 2024.
17. Süleyman Nazif, *Nâmık Kemal (1-2)-Süleyman Paşa*, haz. Hüseyin Özdemir, Kule Kitap, İstanbul, 2024.
18. Süleyman Nazif, *Gizli Figanlar-Malta Geceleri*, haz. Hüseyin Özdemir, Kule Kitap, İstanbul, 2024.
19. Süleyman Nazif, *Victor Hugo'nun Bir Mektubu-Hitâbe (Pierre Loti Hitâbesi)-Hazret-i İsa'ya Açık Mektup-Kâfir Hakikat*, haz. Hüseyin Özdemir, Kule Kitap, İstanbul, 2024.
20. Süleyman Nazif, *İki İttifakın Tarihçesi-Âsitân-ı Tarihte Galıçya-Âbide-i Şüheda*, haz. Hüseyin Özdemir, Kule Kitap, İstanbul, 2024.
21. Süleyman Nazif, *Tarihin Yılan Hikâyesi*, haz. Hüseyin Özdemir, Kule Kitap, İstanbul, 2024.
22. Süleyman Nazif, *İki Dost*, haz. Hüseyin Özdemir, Kule Kitap, İstanbul, 2024.
23. Süleyman Nazif, *Lübnan Kasrı'nın Sâhibesi*, haz. Hüseyin Özdemir, Kule Kitap, İstanbul, 2024.
24. Süleyman Nazif, *Yıkılan Müessesese*, haz. Hüseyin Özdemir, Kule Kitap, İstanbul, 2024.
25. Süleyman Nazif, *Fuzûli*, haz. Hüseyin Özdemir, Kule Kitap, İstanbul, 2024.

ÖN SÖZ

Elinizdeki bu kitap, Osmanlı tarihine dair yazılmış yüzlerce esere eklenen yeni bir çalışmadır. Bu yeniliği, geliştirmeye çalıştığı farklı bakış açısı ile mümkün merteye “ana kaynaklardan yararlanmış olmak” şeklinde ifade edebiliriz. Hemen şunu belirtelim ki yazılmış yüzlerce esere rağmen hâlâ yapılacak çok iş var. Özellikle kronikler ve arşiv belgeleri gibi birinci el kaynaklarda binlerce “ilginç olay” hâlâ tespit edilmeyi bekliyor. Alanın uzmanlarının bildiği ancak Osmanlı tarihine ilgi duyan geniş kitlelerin haberdar olmadığı bu olayların, en az bilinenler kadar ilginç olduğu kanısındayız. İşte bu kanaat, elinizdeki eserin meydana gelmesine neden oldu.

Bu eserin “tarihî gerçekleri ilk kez gün yüzüne çıkarma” iddiası, “iyi örnek seçiciliği” ile “kusursuz bir tarih sunma” amacı veya “bazı kötü örneklerden hareketle” geçmişin tamamen reddedilmesi gereken bir miras olduğunu kanıtlama hedefi asla bulunmamaktadır. Tam da bu nedenle -zaman zaman konu gereği evrensel kabul görmüş değerlere yaptığımız vurgular istisna edilirse- okuyucularımıza ne buram buram ideoloji kokan bir tarih bilinci kazandırmayı ne de kendilerini içeriğin önüne geçen ahlaki mesaj bombardımanına maruz bırakmayı misyon edindik. Çünkü tarihin, “doğruluğuna iman edilen rivayetlerden” oluşmadığını; daha doğrusu bir inanç alanı hâline getirilmemesi gerektiğini düşünüyoruz. Hatta tam tersine günümüzden uzaklaştıkça daha koyu bir karanlığa bürünen geçmişe doğru yol alırken yaşanmış gerçeklerle zihnimizin (ideolojik/kültürel okumalarımızın) onlara dair ürettiği hayalleri birbirinden ayırt edebilmek için “şüphe”nin daima el altında bulundurulması gereken bir fener olduğu kanaatindeyiz.

Hiçbir toplum veya devlet ne tamamıyla iyi ne de tamamıyla kötü olabilir. Dolayısıyla insanların/toplumların inşa ettiği tarih de -tıpkı onu inşa edenlerin tercihleri gibi- olumlanabilecek yahut eleştirilebilecek bir olaylar zincirinden ibarettir ve tam da bu yönüyle anlamlı bir bütün oluşturur.

Bu kitap için bir amaçtan bahsetmek gerekecekse onun, tarihin öznesi olan önceki nesillerin de hemen hemen bizler kadar kusurlu veya erdemli olduklarına dikkat çekmek olduğu söylenebilir. Eğer okuyucuya, tarihlerinin yapıcısı olan atalarının da tıpkı kendileri gibi zaaflarıyla ve güçlü yanlarıyla normal birer insan olduklarına ikna hususunda bir katkı sağlarsak kendimizi mutlu hissedeceğiz. Çünkü o zaman biz de belki bizi kendi tarihimizin öznesi yapacak tercihlerde bulunma cesaretine sahip olacağız.

Kitapta yer alan olayları mümkün mertebe **“hamaset (kuru övünme)”** ve **“husumet (düşmanlık)”** duygularından uzak bir şekilde ele almaya ve “olmuşu” olduğu gibi anlatmaya özen gösterdik. Olaylara, ideolojik kaygıların öne çıktığı **“abartılı övgü”** (birinci pencere) veya **“ölçüsüz yergi”** (ikinci pencere) pencerelerinden değil, insanı merkeze alan **“üçüncü pencere”**den bakmaya çalıştık. Bu pencereyi bizim açtığımız yahut buradan geçmişe ilk defa bizim baktığımız iddiasında değiliz elbette. Yalnız bizim gördüğümüz manzaranın da yeterince heyecan verici olduğunu duyurma arzusundayız. Yani mümkün mertebe ön yargısız ve tarafsız kalmaya özen gösteren, yansız ve yalın bir anlatımın olayların ve kişilerin hikâyesini yavanlaştırmayacağını göstermek istiyoruz. Ham maddemiz anlattığımız olay olduğu için sadece ona yoğunlaşmaya, olayın kahramanını sadece olay içindeki rolü bağlamında değerlendirmeye dikkat ettik. Bu olay öncesindeki veya sonrasındaki tutum, konum ve benzeri özelliklerinden mümkün mertebe etkilenmemeye çalıştık.